

CPB heeft geen oog voor vernieuwing en ondernemen

Politieke partijen die inzetten op innovatie worden niet beloond in doorrekening van hun programma door Planbureau

Hugo Erken, Hans Stegeman en Roy Thurik

Wat zullen ze bij D66 op hun neus hebben gekeken toen het CPB in 2012 de effecten van hun verkiezingsprogramma had doorgerekend. De partij die het sterkst had ingezet op innovatie en onderwijs kreeg niets terug voor haar vernieuwingspakket: het CPB had becijferd dat het pakket de aankomende kabinetsperiode voor een lagere economische groei zou zorgen met 0,2 procentpunt per jaar. En de ambitieuze investeringsagenda in het onderwijs zou zich pas in 2030 uitbetalen in een hoger bruto binnenlands product met $\frac{1}{4}$ %. De innovatiestimuleringsmaatregelen van de partij kregen nog wel het prachtige label 'kansrijk', maar dat was het dan ook.

Wij zijn groot voorstander van een doorrekening van verkiezingsprogramma's door een onafhankelijke 'arbitser'. Dit onderwerpt partijen aan begrotingsdiscipline, zorgt ervoor dat het voorgestelde beleid ook werkelijk uitvoerbaar is en geeft de economische effecten ervan weer. Het model waarmee het CPB de korte- en middellangetermijneffecten van de verkiezingsprogramma's doorrekent (SAFFIER II), beschouwt technologische vooruitgang echter als gegeven. Het doet onvoldoende recht aan het belang van vernieuwing, onderwijs en ondernemerschap voor een economie. Investerings in bijvoorbeeld research & development (R&D) resulteren volgens het model niet in een versnelling van de technologische ontwikkeling en daarmee in een hogere economische groei. Dat maakt het voor een politieke partij interessanter om te investeren in een hogesnelheidslijn of asfalt, dan in innovatie, onderwijs en ondernemers.

Nota bene het CPB heeft onlangs nog gepleit voor meer initiatief van de overheid bij het innovatiebeleid (FD 25 februari). Dit mist geloofwaardigheid als zo'n beleid in het eigen model niet wordt beloond met een hogere groei. Ex-hoofd-

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËELE DAGBLAD

Ook in komende campagne is kans groot dat zaken die tot verbetering economie leiden niet uit verf komen

redacteur Sandra Phlippen van ESB merkte in 2012 al op: 'Het is kwalijk als maatregelen die goed zijn voor economische groei maar onzichtbaar blijven in het model worden genegeerd. Misschien is dat wel waarom er in de verkiezingscampagne zo weinig over onderwijs wordt gesproken.' Ook in de komende campagne is de kans groot dat onderwerpen die tot vernieuwing en verbetering van de Nederlandse economie leiden niet prominent over het voetlicht komen. Dat is opmerkelijk omdat de basis voor het doorrekenen van de verkiezingsprogramma's eens te meer laat zien dat de groei van de Nederlandse economie nagenoeg volledig afhankelijk is van een stijging van de arbeidsproductiviteit. Het

CPB gaat uit van een relatief forse groei van 1,2% per jaar.

In een door ons ontwikkeld model voor de Nederlandse economie laten wij zien dat factoren zoals R&D bij bedrijven, buitenlandse kennisontwikkeling, menselijk kapitaal, ondernemerschap en winstgevendheid ook al op korte termijn belangrijke invloed hebben op technologische ontwikkeling en daarmee op de productiviteitsgroei. Met dit model rekenen we een aantal scenario's door voor de Nederlandse economie tot 2020. In het conservatieve basisscenario met bescheiden investeringen in R&D en geen extra groei van het aantal ondernemers of menselijk kapitaal zal de arbeidsproductiviteit aanzienlijk minder toenemen

dan in de raming van het CPB. Dit komt doordat het CPB de arbeidsproductiviteitsgroei voorspelt op basis van de groei in het verleden, terwijl het CPB zelf onderkent dat deze groei de laatste jaren veel lager lag. Juist bij technologische ontwikkeling geldt echter dat resultaten uit het verleden geen garantie bieden voor de toekomst. Onze berekeningen laten dit ook zien. Als een land niet meer investeert in kennisontwikkeling, onderwijs of ondernemerschap, wordt de arbeidsproductiviteit vanzelf uitgehold, omdat kennis snel verouderd.

In het alternatieve scenario zetten we wel in op extra investeringen in bedrijfs-R&D, menselijk kapitaal en ondernemerschap. De groei van de arbeidsproductiviteit komt dan uit op minimaal 1,3% per jaar. Dit cijfer is even hoog als het basisscenario van het CPB, maar kan alleen gehaald worden bij extra inzet op private kennis, onderwijs en ondernemerschap. Als Nederland meegaat met internationale toplanden is een productiviteitsgroei van minimaal 2% zelfs haalbaar: dat is meer dan voor de crisis.

Voor extra investeringen in kennis en ondernemerschap is natuurlijk wel wat nodig. Hoewel beleid incubatietijd behoeft, kan een deel van de groeieffecten van ons alternatieve scenario al binnen één kabinetsperiode worden gerealiseerd. Maar dan moeten innovatie, menselijk kapitaal en ondernemerschap wel prominenter worden geagendeerd. Nu we aan de vooravond staan van nieuwe Tweede Kamerverkiezingen is het te hopen dat het CPB en de politieke partijen innovatie, onderwijs en ondernemerschap de aandacht zullen geven die zij verdienen. Beter rekening houden met de effecten van investeringen die leiden tot een vergroting van de arbeidsproductiviteit op korte termijn zorgt voor een betere inschatting van beleidseffecten en tot een zuiverder debat.

Hugo Erken en Hans Stegeman zijn econoom bij de Rabobank. Roy Thurik is hoogleraar aan de Erasmus School of Economics. Dit is een verkorte versie van een artikel in ESB van deze maand.